

EMİRE KONUK: "CAM HEYKELCİSİ"

BRETT LITTMAN

"Ortam kavramını kendinde özetleyen ve modern çevrede evrensel bir işleve vücut verdiği düşünülecek tek bir madde vardır: CAM. Reklamalarda ondan geleceğin materyali diye söz ediliyor. Bu gelecek hepimizin bildiği gibi saydamlığın ta kendisi olacaktır. Bu yüzden cam günümüzde hem kullanılan malzeme hem ulaşılmak istenen ideal; yani hem amaç hem yoldur."

*Jean Baudrillard
The System of Objects*

Bu günlerde Baudrillard'ın camla ilgili görüşleri üzerine fazlasıyla düşünmekteyim. Öyle görünüyor ki cam modern dünyanın yaygın bir materyali olmaya devam ediyor. Kültürümüzü sarıp sarmalıyor ve şimdi pek çok düzeyde karşılaşıyoruz onunla: endüstride, mimaride ve sanatta. Bugün cam kalıcı bir saydamlığı, görünebilenin bir çeşit açığa çıkarılışını, yaşantıya ilişkin bir duruluk ve saflığı belirtmektedir. Plastik bile camı taklit etmeye çalışmaktadır. Apple İmac ve G4 dizaynlarına bakın sadece. Saydam, renkli dış hatlarıyla bu inanılmaz derecede karmaşık makinaların işleyişini içlerine bakıp görmemizi sağlıyorlar.

Fakat cam çalışılması kolay bir madde değil. Doğru bir biçimde dökülüp soğutulmazsa parçalanır veya daha da kötüsü patlayabilir. Yanlış bir biçimde kesilirse kil gibi yoğrulup yeniden kullanılamaz. Düzeltmesi saatler hatta günler alabilir. biçim verilmeye yatkındır ama doğal gel-gitleriyle kontrol edilmesi zordur. Yumuşak ve organik ya da köşeli ve sert olabilir. Cam şaşırtıcıdır. Katılaştırılmış sıvıdır. Doğanın bir isyanıdır / sapkınlığıdır (anomaly). Tek ve net bir beden içinde güzelliğin, kırılmalılığın, gücün, doğanın, yapay olanın, bilimin, duygunun, ruhsallığın ve dünyeviliğin katıştırılışıdır. O zaman heykeltraş bu garip ve harika bir biçimde karmaşık malzemeyle nasıl başa çıkacak?

Emire Konuk bu diyaloga yeni bir boyut getiren bir sanatçı. Aslında Paris ve İstanbul'da film yapımcısı ve heykeltraş olarak eğitim görmüş. Fransa'da gördüğü cam heykellerle ilgilenen ve onlardan ilham alan Konuk Türkiye'ye dönüp İstanbul'daki ünlü Paşabahçe Cam Fabrikasında, soğuk iş atölyelerinde ve fırınlarında özel çalışma izni alabilmiş. Bu sırada malzemeyi daha iyi anlayabilmek için bir çok farklı sıcak ve soğuk cam tekniklerini araştırmış. Sonra, Emire araştırmalarına devam ettiği İstanbul'da kendi cam stüdyosunu açıyor. Elde edilen kaplar, kaseleler ve heykeller, camın farklı manipülasyon türlerine verdiği tepkilerin ve yanıtların üzerinde çalışılmasının ürünü oluyorlar.

Konuk, belki de diğer sanatsal alanlardaki kavramlara hakimiyeti sayesinde, cama yaklaşımlarında onun temel felsefi açımlarındaki çelişkilerde daha bütünsel bir dialektik ortaya çıkarıyor. Deneyimleri sayesinde bu malzemenin çelişkilerinde ve temel felsefi açımlarında daha bütünsel bir duyum ortaya çıkarıyor. Heykellerde camın varlığı uyumla uyumsuzluğun, belirginlikle bilinmezlikte birlikte var oluşunu duyumsatır. Doğum ve ölüm; dağlar, deniz ve havanın birlikteliği gibi.

Emire'nin kurşun ve cam heykelleri cesur ve yoğun çağrışımlar uyandıran biçimleridir. Ağırlığın hafiflikle ve tikanıklığın-geçirmezliğin saydamlıkla dengelenmesine dayanmaktadır buradaki başarı. Anlatımı aynı zamanda minimal ve duygusaldır. Parçaların çoğunda cam hem durağan hem hareketlidir. Volkanik ve patlamalarla doludur. Sanki kurşun kutulardaki sıkışmışlığından onu dışarı çıkmaya zorlayan bilinmeyen bir güç vardır. Cam neredeyse bir dizi filmi izlenimler ve manzaralar yaratmaktadır. Sanki biz bir nesnenin etrafında gezinmekteyiz. Cam etrafındaki dünyayı yansıtır, bozar, kırar ve kendisini koruyucu bir zırh gibi saran katı kurşunu şaşırtıcı bir kontrastla ortaya koyar.

Diğer heykellerde, Emire kurşunu camı çerçeveleme gereci olarak kullanır. Parçalardan bir bana Mark Rothko'nun ünlü soyut resimlerinden birini hatırlatıyor. Oysa Konuk'un çalışmasında, kırmızı renk şeridi doğal ışıkla etkileşime giriyor; zaman içinde renk yoğunluk değiştiriyor. Bu Rothko'nun resimlerinin yalnızca göz ucuyla dokunduğu bir olgu.

Doğu yaşantısı ve sanatından esinlenen Rothko'nun eserlerinde malzeme ve rölyef yok gibidir. Her şeyden önce bir ruh durumu, meditasyon-yücelik-din-ginlik-tinselliktir onun resimleri. Emire Konuk aynı etkiyi camın saydamlığı aracılığıyla malzeme bütünüyle yok ederek sağlıyor. Böylece malzemeyi değil direkt olarak ışığın değişkenliğini izliyorsunuz. Bu defa kesinlikle doğulu bir sanatçıyla karşı karşıya olduğumuzu fark ediyoruz.

Başka bir heykelde su damlasını andıran büyük bir amber biçimi, geniş duru bir cam kadere taşar. Cam sertçe kabaca kesilmiş kurşun bloklarca çevrelenmiştir. Bu parçaya belli bir kütle kazandırmakta ve onun zemindeki yerini belirginleştirmektedir. Ayrıca kurşun bir temel üzerinde duran güçlü uzun kırmızı bir cam heykel var. Bu parça sağlam geometrisiyle Emire'nin eserlerindeki daha yumuşak olan diğer organik formlardan farklı olarak dik ve yukarıya yönelik hareketleriyle dikkat çekmektedir.

Camın ışığı kuşatıp yaymaktaki becerisi bu eserlere metalin tek başınayken seyrek olarak sunduğu tinsel bir boyutu katmaktadır. Cam bizi Emire Konuk'un heykellerinde, onların içinden ve ötesinden kendisini bütünüyle kavramaya davet ediyor ve kışkırtıyor.

Brett Littman: New York'ta yaşayan bir sanat eleştirmenidir. GLASS, Object, American Ceramics ve The East Hampton Star için düzenli olarak yazmaktadır.

PG Art Gallery - Bebek
0 (212) 263 33 90
17 Nisan-19 Mayıs 2001

EMİRE KONUK - "Adsız" 1990. Kurşun ve Cam. 65x58x16c m.

EMİRE KONUK - "Adsız" 1991. Cam ve ahşap. 70x60x18 cm.